

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om utnämning av domare och av vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om utnämning av domare samt hovrättslagen, lagen om förvaltningsdomstolarna, tingsrättslagen, lagen om försäkringsdomstolen och marknadsdomstolslagen ändras.

För närvarande utnämner högsta domstolen domare för viss tid till hovrätten och tingsrätten för ett år eller längre tid. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för motsvarande tid domare till förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen. Enligt förslaget ska de högsta domstolarna ha utnämningsbehörighet endast om utnämningen görs för längre tid än ett år. De högsta domstolarna ska fortfarande utnämna chefsdomare för viss tid vid domstolarna oberoende av hur lång tid det gäller.

Det föreslås att domare för en viss tid på högst ett år i hovrätten, förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen, arbetsdomstolen och marknadsdomstolen ska utnämnas av

chefsdomaren för domstolen i fråga istället för av plenum eller ett motsvarande kollegialt organ. Tingsdomare för motsvarande viss tid utnämns redan nu av tingsrättens lagman.

Det föreslås att bestämmelser om förordnande av en tingsdomare till avdelningschef ska tas in i tingsrättslagen och att bestämmelser om förordnande av en förvaltningsrättsdomare till ordförande för en sektion ska tas in i lagen om förvaltningsdomstolarna.

I propositionen föreslås dessutom vissa ändringar gällande förvaltningsdomstolens, försäkringsdomstolens och marknadsdomstolens sammansättning. Dessutom föreslås det att de bestämmelser i lagen om utnämning av domare ska ändras som anger i hurudan sammansättning en domstol ska ge utlåtande till domarförslagsnämnden i ärenden som gäller utnämning av domare.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÅGE OCH FÖRESLAGNA ÄNDRINGAR.....	3
1.1 Utänmning av domare för viss tid.....	3
Lagstiftning och praxis.....	3
Förslaget och dess syfte.....	4
1.2 Ledaruppgifter vid tingsrätten och förvaltningsdomstolen	6
Lagstiftning och praxis.....	6
Förslaget och dess orsaker.....	6
1.3 Förvaltningsdomstolens sammansättningar i vissa fall.....	7
1.4 Domstolens utlåtande i ett ärende som gäller tillsättande av en tjänst som domare	8
2 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	8
3 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	9
4 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER.....	10
DETALJMOTIVERING	11
1 LAGFÖRSLAG	11
1.1 Lagen om utänmning av domare.....	11
1.2 Hovrättslagen	12
1.3 Lagen om förvaltningsdomstolarna.....	12
1.4 Tingsrättslagen	14
1.5 Lagen om försäkringsdomstolen	14
1.6 Marknadsdomstolslagen.....	14
2 IKRAFTTRÄDANDE	15
3 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	15
LAGFÖRSLAG	16
1. Lag om ändring av lagen om utänmning av domare	16
2. Lag om ändring av 8 § i hovrättslagen	18
3. Lag om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna	19
4. Lag om ändring av tingsrättslagen	21
5. Lag om ändring av 8 och 14 § i lagen om försäkringsdomstolen.....	22
6. Lag om ändring av marknadsdomstolslagen	23
BILAGA 1	25
PARALLELLTEXTER	25
1. Lag om ändring av lagen om utänmning av domare	25
2. Lag om ändring av 8 § i hovrättslagen	28
3. Lag om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna	29
4. Lag om ändring av tingsrättslagen	32
5. Lag om ändring av 8 och 14 § i lagen om försäkringsdomstolen.....	33
6. Lag om ändring av marknadsdomstolslagen	34

ALLMÄN MOTIVERING

1 Nuläge och föreslagna ändringar**1.1 Utnämning av domare för viss tid**

Lagstiftning och praxis

Enligt 102 § i grundlagen utnämner republikens president de ordinarie domarna. Bestämmelser om utnämning förfarandet finns i lagen om utnämning av domare (205/2000). Utvärkningsbeslutet fattas utifrån statsrådets förslag till avgörande. Domarförslagsnämnden förbereder tillsättningen av en tjänst och gör en motiverad framställning om utnämningen som tillställs statsrådet för föredragning för republikens president. I fråga om tjänster som domare vid högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen är det dock domstolen själv som gör framställningen. Högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens president utnämns utan en sådan här framställning.

Innan domarförslagsnämnden gör framställningen om utnämningen begär den utlåtande om dem som söker tjänsten av den domstol som har förklarad tjänsten ledig att sökas. Om den tjänst som ska tillsättas är en tjänst vid tingsrätten, begärs utlåtande förutom av den hovrätt som ledigförklarad tjänsten även av den behöriga tingsrätten. Domarförslagsnämnden kan även skaffa andra utlåtanden och utredningar om de sökande.

Domarförslagsnämnden är ett oberoende organ som tillsätts av statsrådet för fem år i sänder. I nämnden ingår representanter för olika domstolar och domargrupper, advokater och åklagare samt en ledamot som företräder den juridiska forskningen.

Sådana rättrådiga finska medborgare som har avlagt juris kandidatexamen och som genom sin tidigare verksamhet vid en domstol eller i andra uppgifter visat sig ha de insikter i de uppgifter som hör till tjänsten och de personliga egenskaper som en framgångsrik skötsel av tjänsten förutsätter kan utnämnas till domare (11 § i lagen om utnämning av domare). Av dem som utnämns till tjänster som chefsdomare enligt 11 § 2 mom. samt till tjänster som hovrättslagman och lagman

vid försäkringsdomstolen krävs dessutom ledarförmåga.

Lagen om utnämning av domare innehåller också bestämmelser om utnämning av domare för viss tid. I 15 § föreskrivs det att om en ordinarie domartjänst inte sköts av någon eller om domaren har förhinder eller är på semester, kan en domare utnämnas till ett tjänsteförhållande för viss tid för att sköta tjänsten. En domare kan utnämnas för viss tid även när det på grund av antalet mål och ärenden som ska behandlas eller av andra särskilda skäl är nödvändigt. Enligt 3 mom. gäller i fråga om domare utnämnda för viss tid vad som föreskrivs om behörigheten, rätten att kvarstå i tjänsten och grunderna för lönen för motsvarande ordinarie domare.

Förfarandet för utnämning av domare för viss tid avviker dock från det som föreskrivs om utnämning av ordinarie domare. För det första utnämner republikens president domare för viss tid endast till de högsta domstolarna. Förutom i fråga om utnämning av chefsdomare bestäms utnämningens behörighet enligt för hur lång tid utnämningen görs (18 §). Görs utnämningen för ett år eller längre tid, beslutar högsta domstolen om utnämningen i fråga om hovrättslagmän, hovrättsråd och tingsdomare. Det samma gäller utnämning av en jordrättsingenjör till tingsrätten. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för motsvarande tid domare till förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen. Utvärknningen görs på framställning av den domstol där den tidsbundna tjänsten ska tillsättas. Domarförslagsnämnden deltar inte i tillsättande av en tjänst för domare för viss tid.

Om en ovan avsedd tjänst tillsätts för en kortare tid än ett år, har den behöriga domstolen själv utvärkningsbehörighet. Utvärkningsbehörigheten fördelas då i en kollegial domstol på så sätt att domstolens chefsdomare har rätt att utvärknna domare för högst två månader. För viss tid på längre än två månader utvärknns domare av respektive domstols plenum eller motsvarande kollegiala organ (försäkringsdomstolens förvaltningsssammanträde). Med kollegiala domstolar avses här

hovrätten, förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen.

I tingsrätten har enbart tingsrättens lagman beslutanderätt i administrativa ärenden. Lagmannen har sålunda behörighet att utnämna också en tingsdomare och jordrättsingenjör till en tjänst för viss tid då det tidsbundna tjänsteförhållandet inte är så långt att behörigheten innehålls av högsta domstolen.

Förslaget och dess syfte

I propositionen föreslås det att lagen om utnämning av domare ändras så att den domstol där den tjänst som ska tillsättas för viss tid är inrättad fattar beslut om tillsättandet av tjänsten då tjänsten tillsätts för högst ett år. På så sätt har den behöriga domstolen utnämningsochbehörighet också då tjänsten tillsätts för ett helt år. För närvarande har högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen utnämningsochbehörighet i sådana fall.

Domstolarna gör årligen ett betydande antal tidsbundna utnämningar till tjänster som domare vid den egna domstolen. De flesta utnämningar görs för en kortare tid än ett år, varvid den domstol där tjänsten för viss tid ska tillsättas har utnämningsochbehörighet. Om samma tjänsteförhållande för viss tid emellertid har varat eller på grund av en ny utnämning kommer att vara i minst ett år, ska också den utnämning för kortare tid som blir en fortsättning på ett tidigare förordnande behandlas av högsta domstolen. En domartjänst kan emellertid också skötas som en tidsbunden tjänst under en längre tid utan att utnämningen alls behandlas av högsta domstolen. Detta är fallet när en tidsbunden utnämning har gällt olika domartjänster.

Åren 2007-2009 gjorde högsta domstolen årligen 78-85 utnämningar till domartjänster vid lägre domstolar. Vid högsta förvaltningsdomstolen gjordes årligen 32-40 utnämningar under samma tid. En betydande del av dessa utnämningar gjordes för 12 månader.

Det centrala målet med ändringsförslaget är att förtydliga och lätta upp förfarandet för utnämning av domare för viss tid. Det föreslås att domstolarnas egen beslutanderätt ökas så att gränsen för deras behörighet blir utnämningar för högst ett år.

I praktiken innebär reformen framför allt att domstolarna själva kan tillsätta de domartjänster för viss tid som domstolarna och justitieministeriet kommer överens om i de årliga resultatförhandlingarna för följande kalenderår. Efter resultatförhandlingarna ledigförklarar domstolarna de domartjänster som anvisats dem, förbereder utnämningssärendet efter att ha fått tjänsteansökningarna och gör ett utnämningsochförslag för den behöriga högsta domstolen. På grund av den tid man har till förfogande måste de olika skedena utföras mycket snabbt. Den strama tidsplanen för utnämningen försvårar också rekryteringen av kompetenta jurister utanför domstolsväsendet till en karriär som domare, eftersom det i brådskande fall lätt händer att valet av en domare för viss tid görs bland personer som redan arbetar i domstolsväsendets tjänst. Reformen ska också bidra till att öppna domarbanan, då man får mer tid för ansökningsförfarandet och beredningen av utnämningssärendet. En utvidgning av utnämningsochbehörigheten minskar också mängden administrativt arbete vid de högsta domstolarna så att dessa kan koncentrera sig mera på rättskipningsverksamheten.

Erfarenhet från en domartjänst för viss tid är en betydande merit då ordinarie domartjänster tillsätts och det är också därför mycket viktigt att grunderna för utnämning iakttas. Då de lägre domstolarnas egen utnämningsochbehörighet på detta sätt utvidgas, är öppenhet vid ansöknings- och utnämningsochförfarandet, noggrann beredning av utnämningssärendena och motivering av utnämningsochbeslutet ännu viktigare än tidigare.

Även om de högsta domstolarnas utnämningsochbehörighet inskränks, har deras utnämningsochkontroll fortfarande betydelse. Kontrollen ska nu riktas in på tidsbestämda domartjänster för längre tid, där det finns ett särskilt behov att garantera att sökandena har bedömts på behörigt sätt i utnämningsochframställningarna och att framställningarna grundar sig på objektiva och godtagbara grunder.

Ett annat ändringsförslag när det gäller utnämningsochförfarandet för tidsbestämda tjänster är att det är enbart chefsdomaren som ska ha behörighet att utnämna domare i de kollegiala domstolarna, dvs. hovrätten, förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och

marknadsdomstolen. Plenum eller motsvarande kollegiala sammansättningar har sålunda inte längre utnämningensbehörighet. Chefsdomare är presidenten vid hovrätten och överdomaren vid förvaltningsdomstolen, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen. Ändringsförslaget gäller alla domarutnämningar för viss tid vid domstolarna i fråga.

Efter ändringen bestäms utnämningensbehörigheten på samma sätt vid både tingsrätten och de nämnda kollegiala domstolarna. Tjänsteutnämningarna är en central del av ledningen av domstolarna. De inverkar väsentligt på verksamhetens resultat, för vilka chefsdomaren vid alla domstolar är ansvarig. Det finns inga grunder för att organisera kärnområdet för ledningen, dvs. utnämningensbehörigheten, på något annat sätt vid dessa domstolar.

Avsikten är också att chefsdomaren i stället för plenum eller något motsvarande organ ska utnämna fiskalen vid hovrätten, förvaltningsrättssekreteraren vid förvaltningsdomstolen, kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna vid försäkringsdomstolen samt marknadsrättssekreteraren vid marknadsdomstolen, vilka fungerar som föredragande eller beredare. Ändringen förutsätter i fråga om försäkringsdomstolen en ändring av lagen om försäkringsdomstolen. I fråga om de andra kollegiala domstolarna har bestämmelser om utnämningensbehörigheten utfärdats genom förordning. I marknadsdomstolslagen finns ett uttryckligt bemyndigande att utfärda förordning om utnämningen.

Förordningarna om dessa domstolar ska dessutom ändras så att det endast är chefsdomaren som har beslutanderätt också i alla andra administrativa domstolsärenden med undantag för utlåtandeärenden som gäller utnämning av ordinarie domare. Chefsdomaren kan fortfarande besluta att ett ärende som gäller ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller väckande av en lagmotion ska avgöras i plenum.

Plenum kan till sin sammansättning anses vara ett alltför omfattande organ för att behandla utnämningensärenden och andra administrativa ärenden. Till exempel vid de största hovrätterna och förvaltningsdomstolarna finns det flera tiotals ordinarie domare och

antalet ledamöter som deltar i plenum kan därför vara stort. Åtminstone vid domstolarna i de största tätorterna kan antalet domare öka under de närmaste åren.

Plenums behörighet i utnämningensärenden avviker dessutom förutom från hur saken har ordnats vid tingsrätterna också från den rådande situationen t.ex. i de andra nordiska länderna, där plenum vid fullföljdsdomstolarna inte har motsvarande ställning.

Fattande av sådana utnämningensbeslut som hör till domstolarnas beslutanderätt är en väsentlig del av rekryteringen till domstolen och därmed också av ledningen av domstolarna. I allmänhet får man kompetens för uppgifter som ordinarie domare genom att först skaffa sig erfarenhet av uppgifter som domare för viss tid. Då utnämningensbehörigheten såsom vid tingsrätterna ges till domstolens ledning innebär det bättre förutsättningar för en sådan mångsidig rekrytering av domare för viss tid som tillgodoser behoven inom rättsväsendet. Också med tanke på hela systemet för utnämning av domare är det viktigt att man får skickliga och kunniga personer till dessa uppgifter, också utanför domstolen.

Den bästa lösningen för att uppnå målet är att överföra utnämningensbehörigheten i de nämnda kollegiala domstolarna på chefsdomaren som också i övrigt har ansvar för verksamhetens resultat. Utnämningensärendena ska behandlas i domstolens ledningsgrupp, vilket garanterar en mångsidig jämförelse av sökandenas kvalifikationer. Beredningen av utnämningensbeslutet kan också i övrigt ordnas på olika sätt så att olika ståndpunkter vid behov beaktas.

I remissvaren föreslogs som ett alternativ att utnämningensbehörigheten skulle ges till en mindre sammansättning som tillsätts inom plenum. Denna lösning innebär att ett helt nytt administrativt organ skulle inrättas, vilket skulle fördunkla uppgifts- och ansvarsfördelningen vid domstolarna. En möjlighet är att ge domstolens ledningsgrupp utnämningensbehörighet i stället för plenum. Också för närvarande utnyttjas beslutanderätten av hovrättslagmän och de förvaltningsrättsdomare som är ordförande för förvaltningsdomstolarnas sektioner, då domstolen ger domarförelagsnämnden ett förberedande utlåtande

för utnämningen i ett ärende som gäller utnämning av en ordinarie domare. I synnerhet då den egentliga utnämningsbehörigheten ges till medlemmarna i ledningsgruppen innebär det dock att den rådgivande ledningsgruppen i centrala frågor blir ett kollegialt beslutsfattande organ. Detta förändrar ansvarsförhållandena i fråga om domstolens ledning på ett sätt som inte kan anses ändamålsenligt till alla delar. En bättre lösning är att ledningsgruppen också till denna del förblir ett viktigt rådgivande organ. Det bör också observeras att chefsdomaren vid tingsrätten och förvaltningsdomstolen också enligt detta förslag förordnar de enhetschefer som är medlemmar i ledningsgruppen. Denna lösning skulle vara svår att förena med det att de enhetschefer som förordnas av chefsdomaren skulle ha utnämningsbehörighet som medlemmar i ledningsgruppen.

1.2 Ledaruppgifter vid tingsrätten och förvaltningsdomstolen

Lagstiftning och praxis

Enligt 18 a § i tingsrättslagen kan tingsrätten vara indelad i avdelningar som verksamhetsenheter. Tingsrättens arbetsordning innehåller bestämmelser om inrättande av avdelningar. Då en avdelning ska inrättas på språkliga grunder är det dock justitieministeriet som fattar beslutet. Avdelningar har i synnerhet inrättats vid de största tingsrätterna. Tingsrätterna har kunnat delas in i avdelningar t.ex. enligt vilka slags ärenden som behandlas. Antalet tingsrätter har minskat från början av år 2010, medan tingsrätternas enhetsstorlek har ökat. Indelning i avdelningar används också allt mera i dag.

Varken tingsrättslagen eller tingsrättsförordningen innehåller några bestämmelser om ledningen av en avdelning vid tingsrätten, utan detta regleras endast i arbetsordningen. I praktiken har lagmannen vid en tingsrätt förordnat någon av tingsrättens ordinarie tingsdomare med dennes samtycke till avdelningschef. En tingsdomare som är avdelningschef har främst till uppgift ansvara för ett smidigt rättskipningsarbete inom avdelningen.

Vid förvaltningsdomstolarna har situationen varit liknande som vid tingsrätterna. Enligt 13 § i lagen om förvaltningsdomstolarna kan förvaltningsdomstolen vara uppdelad på sektioner på det sätt som anges i domstolens arbetsordning. Inte heller i lagen eller förordningen om förvaltningsdomstolarna finns några bestämmelser om ledningen av en sektion. I 16 § 2 mom. i lagen om förvaltningsdomstolarna finns bara bestämmelser om att ordföranden för en sektion vid förvaltningsdomstolen kan överföra ett rättskipningsärende till förstärkt sammanträde.

Alla förvaltningsdomstolar utom en (Rovaniemi förvaltningsdomstol) är för närvarande uppdelade på sektioner. Uppdelningen på sektioner baserar sig på de ärendegrupper som ska behandlas.

Också vid förvaltningsdomstolarna förordnar överdomaren någon av förvaltningsdomstolens förvaltningsrättsdomare till uppgiften som ordförande för en sektion för viss tid.

Förslaget och dess orsaker

Chefen för en avdelning vid tingsrätten och ordföranden för en sektion vid förvaltningsdomstolen har mycket viktiga uppgifter med avseende på resultaten av dessa domstolars rättskipningsverksamhet. Ett system där lagmannen vid en tingsrätt eller en överdomare vid förvaltningsdomstolen väljer en person för denna uppgift har visat sig var smidigt och fungera väl i praktiken. Det är fråga om en ledaruppgift och inte en särskild ledningstjänst vid domstolen. Enligt förslaget kan en ordinarie domare vid den behöriga domstolen bli vald, dvs. en domare som har sådan rätt att kvarstå i tjänsten som avses i 103 § i grundlagen. Denna ställning rubbas inte av att ledaruppgiften i sig är tidsbestämd.

Vid beredningen av ärendet har man fört fram ett alternativ där ett förordnande till uppgiften som avdelningschef vid tingsrätten ges av högsta domstolen och till uppgiften som ordförande för en sektion vid förvaltningsdomstolen av högsta förvaltningsdomstolen. Detta kan i någon mån öka öppenheten och godtagbarheten vid en utnämning. I praktiken är chefsdomarens ställning också då stark, eftersom förordnandet görs på hans eller hennes framställning. Avdelningsche-

fens och sektionsordförandens uppgifter gäller närmast ledning av arbetet. Det kan antas att just chefsdomaren tack vare sin ställning och erfarenhet har goda förutsättningar att bedöma ledarförmågan och förmågan att klara av ledaruppgiften hos de domare som är intresserade av uppgiften. Av denna anledning har man i propositionen bestämt sig för att chefsdomaren i enlighet med nuvarande praxis ska förordna domare till uppgiften som avdelningschef eller ordförande för en sektion. För tydlighets skull ska man dock i lagen ta in uttryckliga bestämmelser om avdelningschefens och sektionsordförandens uppgifter, kompetenskrav för uppgiften, förordnandet till uppgiften samt återkallande av förordnandet och mandattidens längd. Det lönetillägg som betalas till avdelningschefen och sektionsordföranden för denna uppgift avtalas fortfarande i tjänstekollektivavtalet.

I fråga om hovrätten och försäkringsdomstolen har i sig liknande uppgifter som avdelningschef reglerats på ett annat sätt. Vid hovrätten leds en avdelning av en hovrättslagman och vid försäkringsdomstolen av försäkringsdomstolens lagman. Det är fråga om en ordinarie domartjänst till vilken en domare utnämns i den ordning som föreskrivs i lagen om utnämning av domare. Ansökningsförfarandet för tjänsten är alltså öppet. Av den som utnämns till lagman krävs liksom av chefsdomare enligt 11 § i den ovan nämnda lagen också ledarförmåga.

I detta sammanhang är det inte nödvändigt att ingripa i hovrättslagmannens eller försäkringsdomstolens lagmans lagstadgade ställning.

1.3 Förvaltningsdomstolens sammansättningar i vissa fall

Enligt 15 § i lagen om förvaltningsdomstolarna kan förvaltningsdomstolen hålla förstärkt sammanträde, som är domfört med minst fem ledamöter. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett lagskipningsärende, deltar denne på motsvarande sätt också när saken behandlas vid förstärkt sammanträde (1 mom.). Närmare bestämmelser om sammansättningen vid förstärkt sammanträde ges i arbetsordningen (2 mom.).

Enligt 16 § 2 mom. i samma lag kan man överföra ett lagskipningsärende till förstärkt sammanträde om det är nödvändigt för att säkerställa enhetlig lagskipning eller av någon annan grundad anledning.

Regleringen av förvaltningsdomstolarnas förstärkta sammanträde finns alltså för närvarande dels i lag och dels i förvaltningsdomstolarnas arbetsordningar. Bestämmelserna om det förstärkta sammanträdet är emellertid väldigt olika i de olika förvaltningsdomstolarnas arbetsordningar. Detta beror bl.a. på att sektionerna tidigare inte hade fem ledamöter vid alla förvaltningsdomstolar, varför det förstärkta sammanträdet måste bildas på något annat sätt än som hela sektionens sammansättning. Numera har sektionerna med minst fem domare vid alla förvaltningsdomstolar som är uppdelade på sektioner.

Domstolens sammansättning är en fråga som bör regleras enbart i lag. Därför föreslås det att bestämmelserna om förstärkta sammansättningar tas in i lagen i sin helhet. Dessutom föreslås det att man slopar de förstärkta sammanträdena och ersätter dem med hela sektionens sammanträden. Vid hela sektionens sammanträde hör alla de förvaltningsrättsdomare till sammansättningen som var ledamöter i sektionen i fråga, då ärendet förordnades att behandlas vid hela sektionens sammanträde. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett lagskipningsärende, deltar denne på motsvarande sätt också när ärendet behandlas vid hela sektionens sammanträde. I fråga om ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ska de ledamöter delta i hela sektionens sammanträde som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och som var förordnade att delta i behandlingen av ärendet i den normala sammansättningen.

Enligt 12 § 1 mom. i lagen om förvaltningsdomstolarna är förvaltningsdomstolen enligt huvudregeln domfört med tre ledamöter. I 2 mom. i samma paragraf föreskrivs det om hur en sammansättning med tre ledamöter bildas i fråga om ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen och ärenden enligt 7 § där en sakkunnigledamot deltar. Ett sådant ärende kan enligt 12 § 2 mom. också avgöras i en sådan sammansättning med fyra ledamöter som avses i lagrummet, om en frå-

ga som ska avgöras på grund av sin natur kräver det.

I praktiken har det visat sig att också en sammansättning med fyra ledamöter kan vara för begränsad i omfattande ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen där det behövs flera ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området på grund av deras olika kompetensområden. I sådana fall har man ibland använt sig av ett sammanträde med en förstärkt sektion. Det hela sektionens sammanträde som nu föreslås ersätta den förstärkta sektionen är inte nödvändigtvis en lämplig sammansättning i fråga om sådana här ärenden som kräver flera slags specialakkunskap, eftersom de sakkunniga kan vara gemensamma för alla sektioner. Hela sektionens sammanträde kan dessutom vara en onödigt omfattande sammansättning. Därför föreslås det att 12 § 2 mom. kompletteras så att ärenden som kräver omfattande och mångsidig specialakkunskap ska kunna behandlas i en sammansättning med en ordförande och ett tillräckligt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och lika många lagfarna ledamöter. De lagfarna ledamöterna är sålunda alltid i majoritet.

1.4 Domstolens utlåtande i ett ärende som gäller tillsättande av en tjänst som domare

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om utnämning av domare ska domarförslagsnämnden innan den gör en utnämningsframställning begära utlåtande om de sökande av den domstol som har förklarat tjänsten ledig. I fråga om tingsdomartjänster ska nämnden dessutom begära utlåtande om de sökande av den tingsrätt där den ledigförklarade tjänsten är inrättad.

I 10 § i lagen finns bestämmelser om i vilken sammansättning domstolen lämnar sitt utlåtande. I denna proposition föreslås vissa ändringar i sammansättningarna dels av principiella och dels praktiska skäl.

Hovrätten ger sitt utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster i en sammansättning med presidenten, hovrättslagmännen och två ledamöter utsedda av plenum för ett år i sänder. Enligt förslaget ska ledamöter som utses av plenum inte längre

ingå i sammansättningen. Hovrättens uppfattning om sökandena är tillräckligt mångsidig då både presidenten och alla lagmän ingår i sammansättningen. Ledamöternas proportionella andel av alla som deltar i lämnandet av ett utlåtande varierar nu betydligt beroende på hovrättens storlek och därmed på antalet lagmän vid hovrätten, vilket inte kan anses vara helt ändamålsenligt. Då ledamöter som utsetts av plenum deltar i lämnandet av ett utlåtande kan det också medföra jävighetsfrågor, då utlåtandet ges om en sådan domartjänst som den behöriga ledamoten själv kunde söka. För att trygga beslutsförhållanden föreslås det att om lagmannen är förhindrad ska det hovrättsråd som är lagmannens företrädare delta i lämnandet av utlåtande.

Vid förvaltningsdomstolen och marknadsdomstolen ges utlåtande av en ledningsgrupp, vars sammansättning kan fastställas i arbetsordningen. Enligt förslaget kan domstolens sammansättning i utlåtandefrågor som gäller utnämning av domare inte längre bestämmas ens delvis med stöd av arbetsordningen. Det föreslås att man vid förvaltningsdomstolarna och försäkringsdomstolarna övergår till en likadan utlåtandesammansättning som föreslås i fråga om hovrätten. Enligt förslaget ska utlåtande alltså vid förvaltningsdomstolen ges i en sammansättning med överdomaren och ordförandena för sektionerna och vid försäkringsdomstolen i en sammansättning med överdomaren och försäkringsdomstolens lagmän. Vid tingsrätten ger lagmannen vid tingsrätten enligt gällande lag utlåtande efter att ha hört tingsrättens domare eller ledningsgrupp. Enligt förslaget ska lagmannen vid tingsrätten alltid höra ledningsgruppen, om en sådan har tillsatts. Om ingen ledningsgrupp har tillsatts, ska lagmannen höra de andra domarna innan han eller hon avger utlåtandet. Vid marknadsdomstolen och sådana förvaltningsdomstolar som inte är uppdelade på sektioner ska överdomaren avge utlåtande efter att ha hört de andra domarna.

2 Propositionens konsekvenser

De föreslagna ändringar påskyndar i viss mån förfarandet vid utnämning av domare för viss tid och minskar den arbetsmängd som förfarandet orsakar domstolarna. Som en

följd av detta frigörs domarnas arbetstid för skötsel av egentliga rättskipningsuppgifter.

Förslaget skapar bättre förutsättningar för domstolarna att rekrytera kompetenta jurister även utanför domstolarna.

Ändringarna förtydligar och lättar upp domstolarnas förvaltning och förbättrar på så sätt förutsättningarna för ledningen av domstolarna.

3 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts i en arbetsgrupp som tillsattes av justitieministeriet år 2008 och som hade till uppgift att utarbeta ett förslag till en reform av de författningar som gäller hovrätternas, tingsrätternas och förvaltningsdomstolarnas organisation samt de författningar som gäller utnämning av domare för viss tid.

Arbetsgruppen utarbetade först ett förslag till ändring av bestämmelserna om utnämning av domare för viss tid och bestämmelserna om arbetsuppgifter, kompetenskrav och urvalsförfarande när det gäller domare som är ordförande för en sektion vid förvaltningsdomstolen. Revideringen av dessa bestämmelser ansågs ha väsentlig betydelse med avseende på ledningen av domstolarna. Ikraftträdandet av reformen av tingsrättsnätverket betonade för sin del betydelsen av en ändring av dessa bestämmelser.

Förslaget färdigställdes i januari 2010. Remissutlåtande gavs av finansministeriet, högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen, alla hovrätter och förvaltningsdomstolar, försäkringsdomstolen och marknadsdomstolen samt sju tingsrätter och Suomen tuomariliitto - Finlands domareförbund ry.

Remissinstanserna har i regel ansett att arbetsgruppens arbete var nödvändigt och att det är ändamålsenligt att genomföra ändringarna. Det har konstaterats att arbetsgruppsbetänkandets mål att förenkla och lätta upp utnämningssförfarandet kan understödjas. Avvikande åsikter har dock framförts när det gäller inom vilken tid och i vilken form åtgärderna för utvecklande av domstolarnas organisation och behandlingen av administrativa ärenden ska genomföras. Å ena sidan har det ansetts att de föreslagna ändringarna bör

genomföras så snart som möjligt. Å andra sidan har det ansetts att man ännu bör överväga reformen och eventuellt genomföra den senare när arbetsgruppen har slutfört sitt uppdrag i dess helhet.

De flesta remissinstanserna understöder arbetsgruppens förslag åtminstone delvis. Mest kritik framfördes i högsta domstolens och Östra Finlands hovrätts utlåtanden.

Remissinstansernas åsikter delade sig i synnerhet i fråga om den ändring som föreslås i 18 § i lagen om utnämning av domare, enligt vilken beslutanderätten i fråga om utnämningssärenden ska koncentreras till chefsdomaren också vid de kollegiala domstolarna. I flera utlåtanden har man befarat att en koncentrerad äventyrar jämlikheten inom utnämningssförfarandet och tjänstsökandenas rättsskydd. Dessutom har man ansett att ett centraliserat system inte garanterar en tillräckligt mångsidig beredning av ett ärende för att garantera en täckande och sakkunnig bedömning av kandidaternas meriter. Det har emellertid också konstaterats att plenum är ett för stort och stelt organ för att effektivt kunna avgöra utnämningssärenden.

Det har också förts fram synpunkter i olika riktningar om i vilken sammansättning domstolen ska avge sitt utlåtande till domarförslagsnämnden i ett ärende som gäller tillsättande av en tjänst som domare. En del av remissinstanserna var av den åsikten att man vid hovrätten ska avstå från de ledamöter som väljs av plenum på det sätt som föreslås i betänkandet. Det konstateras emellertid också att dessa ledamöter tillför mervärde till behandlingen av utnämningssärenden och att man i stället för att inskränka dessa ledamöters antal borde öka det.

Remissinstanserna har varit väldigt eniga i fråga om de ändringsförslag som gäller ledaruppgifterna, dvs. förordnande av en ordförande för en avdelning vid tingsrätten eller en sektion vid förvaltningsdomstolen och återkallande av förordnandet, personens arbetsuppgifter samt kompetenskrav. Nästan alla remissinstanser har understött arbetsgruppens ändringsförslag som sådana. Också de ändringar som föreslås i vissa sammansättningar vid förvaltningsdomstolarna har fått understöd.

Remissinstanserna har också fört fram utvecklings- och tilläggsförslag med tanke på den fortsatta beredningen av utnämningssförfarandet och ledningen av domstolarna. Också vissa paragrafrelaterade anmärkningar har gjorts.

Förslaget har som tjänsteuppdrag beretts till en regeringsproposition utgående från den nämnda arbetsgruppens förslag.

4 Samband med andra propositioner

I ett betänkande av den arbetsgrupp för utveckling av försäkringsdomstolen som tillsatts av justitieministeriet (Utveckling av försäkringsdomstolens verksamhet; Arbetsgruppsbetänkande 2009:10) föreslås ändringar som bl.a. gäller i vilken sammansättning olika ärenden ska avgöras vid försäkringsdomstolen. Betänkandet innehåller också förslag som gäller avgörandet av sådana administrativa ärenden som hör till försäkringsdomstolen. En särskild proposition om ändring av lagen om försäkringsdomstolen överlämnas också till riksdagen. I samband med

denna särskilda lagproposition ska man utvärdera den bestämmelse som i propositionen föreslås i 10 § 3 mom. i lagen om försäkringsdomstolen, enligt vilken en föredragande vid försäkringsdomstolen kan vara lagfaren ledamot i de ärenden som han eller hon föredrar.

Den av justitieministeriet tillsatta arbetsgruppen föreslår i sitt betänkande att domstolsbehandlingen av tvistemål som gäller immateriella rättigheter ska koncentreras till marknadsdomstolen. Om de immateriella rättigheterna koncentreras till marknadsdomstolen, utvidgas marknadsdomstolens rättskipningsuppgifter betydligt. Reformen kan ha konsekvenser för organiseringen av rättskipningen vid marknadsdomstolen, bl.a. uppdelningen på sektioner. Av denna anledning har regleringen av ledaruppgifter inom marknadsdomstolens rättskipning inte beretts i samband med denna proposition, även om marknadsdomstolen redan nu kan arbeta uppdelad i sektioner på samma sätt som förvaltningsdomstolen, om det bestäms i arbetsordningen. Frågan kan till denna del beredas i samband med den nämnda reformen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Lagen om utnämning av domare**

10 §. Domstolarnas utlåtanden. Paragrafen innehåller bestämmelser om lämnande av utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster. Det föreslås att 1 mom. 1 punkten ändras så att hovrätterna ger utlåtande i en sammansättning med presidenten och hovrättslagmännen. Plenum utser alltså inte längre ledamöter som deltar i lämnandet av utlåtande. Det föreslås också att det hovrättsråd som är hovrättslagmannens ställföreträdare ska delta i lämnandet av utlåtande då hovrättslagmannen har förhinder.

Enligt 2 punkten ges förvaltningsdomstolens utlåtande inte längre av ledningsgruppen, utan i en sammansättning med överdomaren samt ordförandena för sektionerna om förvaltningsdomstolen är uppdelad på sektioner. Om förvaltningsdomstolen inte är uppdelad på sektioner, lämnar överdomaren sitt utlåtande efter att ha hört de ordinarie förvaltningsrättsdomarna.

I propositionen föreslås det att försäkringsdomstolens förvaltningssammanträde ska slopas. För närvarande ger förvaltningssammanträdet utlåtande. Enligt 3 punkten i det föreslagna 1 mom. ska utlåtande ges i en sammansättning med överdomaren och lagmännen vid försäkringsdomstolen.

Vid en tingsrätt är det för närvarande lagmannen som ger utlåtande efter att ha hört tingsdomarna eller ledningsgruppen vid tingsrätten. Enligt förslaget ska lagmannen alltid höra ledningsgruppen om en sådan har tillsatts. Efter reformen av tingsrätten har de flesta tingsrätter en ledningsgrupp. Om det inte finns någon ledningsgrupp, ska lagmannen höra tingsdomarna på ett sätt som han eller hon anser lämpligt. Skyldigheten att höra tingsdomarna gäller de ordinarie tingsdomarna.

Vid marknadsdomstolen ges utlåtande för närvarande av en ledningsgrupp. Till ledningsgruppen hör den tjänsteman som är förvaltningschef samt annan personal i enlighet med arbetsordningen. Enligt förslaget ska

marknadsdomstolens överdomare ge utlåtande efter att ha hört de ordinarie domarna vid marknadsdomstolen.

16 §. Ledigförklaring av ett uppdrag som domare för viss tid. Paragrafen innehåller bestämmelser om ledigförklaring av ett uppdrag som domare för viss tid. För att öka öppenheten vid ansökningsförfarandet bestäms det i det föreslagna 1 mom. att alla tjänster som domare för viss tid som gäller minst sex månader ska ledigförklaras. För närvarande ska tjänster som tillsätts för över ett år ledigförklaras. Naturligtvis är det skäl att på ett lämpligt sätt informera också om tjänster som tillsätts för en kortare tid än sex månader.

18 §. Utnämning av övriga domare för viss tid. I paragrafen regleras behörighetsfördelningen i fråga om utnämning av domare för viss tid. Enligt den gällande lagen utnämner de högsta domstolarna de domare som avses i paragrafen för ett år eller längre tid.

Det föreslås att paragrafen ändras så att den domstol där tjänsten som domare finns utnämner domare för viss tid om högst ett år. Beslut om utnämning av domare för en viss tid som är längre än så fattas antingen av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen i enlighet med deras utnämningsbehörighet. Skillnaden mellan gällande lag och förslaget är alltså att beslut om utnämning för ett år ska fattas av den domstol där tjänsten finns i stället för den högsta domstolen.

Tjänsteförhållandet för viss tid är fortfarande enligt de högsta domstolarnas enhetliga tolkning bundet till en viss tjänst och inte till en viss person. De högsta domstolarna har alltså utnämningsbehörighet då skötseln av en och samma tjänst varar över ett år eller den sammanlagda tiden för utnämningarna för skötseln av en tidsbestämd tjänst är över ett år. Då samma person har utnämnts för viss tid för att sköta olika tjänster under sammanlagt över ett år, överförs däremot inte utnämningsbehörigheten. Om utnämningsbehörigheten har överförts på det sätt som beskrivs ovan är det högsta domstolen som har behörighet, även om utnämningsbeslutet gäl-

lande skötseln av samma tjänst efter detta fattas för en kortare tid.

I 1 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs det också att det alltid är chefsdomaren vid den domstol där den tjänst som ska tillsättas för viss tid finns som gör en framställning till högsta domstolen om utnämning av domare för en viss tid på över ett år.

Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om fördelningen av utnämningsbehörigheten vid den domstol där en tjänst ska tillsättas. Enligt förslaget är det alltid chefsdomaren som har utnämningsbehörighet. På grund av detta förslag måste vissa lagar och förordningar som gäller domstolar justeras. Vid tingsrätten har chefsdomaren, dvs. lagmannen vid tingsrätten, redan enligt den gällande lagstiftningen utnämningsbehörighet.

Det föreslås att ett 3 mom. fogas till paragrafen. Enligt det ska hovrättspresidenten, lagmannen vid tingsrätten samt förvaltningsdomstolens, försäkringsdomstolens och marknadsdomstolens överdomare höra ledningsgruppen innan de fattar utnämningsbeslut. Om det inte finns en ledningsgrupp, t.ex. vid en mindre tingsrätt, ska den behöriga chefsdomaren höra domstolens ordinarie domare på ett lämpligt sätt. Öppenheten vid beslutsfattandet ökar om det huvudsakliga innehållet vid hörandet framgår av en föredragningspromemoria eller utnämningsbeslutet.

Hörande behövs inte då det finns endast en behörig sökande eller då tjänsteförhållandet för viss tid endast varar en kort tid.

19 §. Domare för viss tid och deras bindningar. I paragrafen föreskrivs det att domare för viss tid ska lämna en redogörelse enligt statstjänstemannalagstiftningen för sina bindningar. För närvarande ska en sådan redogörelse lämnas om utnämningen gäller ett år eller längre. Det föreslås att lagrummet ändras så att endast domare som utnämns för en längre tid än ett år måste lämna en sådan redogörelse. I enlighet med det som nämns ovan i 18 § ska en redogörelse för bindningar också lämnas om den sammanlagda tiden för utnämningar att sköta en och samma tjänst är längre än ett år. Den föreslagna ändringen har alltså samband med den utökning av domstolens utnämningsbehörighet som föreslås i 18 §. Den redogörelse för domarens

bindningar som avses i statstjänstemannalagstiftningen ska sålunda lämnas endast då utnämningen görs av högsta domstolen eller högsta förvaltningsdomstolen.

1.2 Hovrättslagen

8 §. Paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om sammansättningen av hovrättsens plenum. Domare för viss tid ingår för närvarande i sammansättningen endast om de har utnämnts för minst ett år. I plenum kan alltså endast sådana domare för viss tid delta som har utnämnts av högsta domstolen. På grund av ändringarna i utnämningsbehörigheten föreslås det att hovrättsråd för viss tid endast hör till sammansättningen om de har utnämnts för en längre tid än ett år. Samtidigt föreslås det att momentet för tydlighets skull justeras så att det inte gäller en hovrättspresident eller hovrättslagman som utnämns för viss tid.

1.3 Lagen om förvaltningsdomstolarna

12 §. Domförhet. Det föreslås att bestämmelser om möjligheten att behandla ett ärende i förvaltningsdomstolen i en sammansättning med fler än fyra ledamöter ska tas in i 2 mom. i paragrafen av de orsaker som nämns i den allmänna motiveringen. Ändringen gäller behandling av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen. I praktiken kan den föreslagna särskilda sammansättningen komma i fråga främst för omfattande ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen på grund av den mångsidiga specialsakskunskap som behövs vid behandlingen av dem. Den särskilda sammansättningen bestäms uttryckligen på basis av hur många ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området som behövs för behandlingen och avgörandet av ärendet. I lagrummet förutsätts att en sådan här sammansättning med fler än fyra ledamöter utöver en lagfarens ledamot som ordförande består av det antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området som ärendets natur förutsätter samt lika många lagfarna ledamöter. I arbetsordningen kan man vid behov utfärda närmare bestämmelser.

melser om fastställandet av sammansättningen.

13 a §. Förordnande till ordförande för en sektion. Paragrafen föreslås bestämmelser om förordnande till ordförande för en sektion vid förvaltningsdomstolen samt återkallande av förordnandet och kompetenskrav för uppgiften.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen förordnar överdomaren vid förvaltningsdomstolen en domare till uppdraget som ordförande för en sektion för högst tre år.

Uppdraget ska förklaras ledigt att sökas av förvaltningsdomstolens ordinarie förvaltningsrättsdomare som har utnämnts till sin tjänst innan ansökningstiden går ut. Tidpunkten för utnämningen är alltså av avgörande betydelse.

Det krävs att den som förordnas till uppdraget har de personliga egenskaper som uppdraget förutsätter samt ledarförmåga.

Med de personliga egenskaper som ledaruppdraget förutsätter avses i synnerhet förmåga att verka som administrativ chef för en sektion och som medlem i förvaltningsdomstolens ledningsgrupp. För uppdraget krävs också god domarkompetens och yrkesetik för domare.

Erfarenhet av ett ledaruppdrag är inte nödvändig, utan man kan också skaffa sig ledar-kompetens genom att delta i ledarutbildning, olika utbildnings- och utvecklingsprojekt samt arbete i samarbetsorgan liksom genom att visa intresse för utvecklande av rättskipningen och domstolarnas verksamhet.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan förordnandet till ordförande för en sektion av välgående skäl återkallas. Det kan bli fråga om en sådan situation i synnerhet om den som förordnats till uppdraget ber om detta. Återkallande kan också komma i fråga om det visar sig att ordföranden för en sektion inte klarar av att sköta sitt ledaruppdrag på ett korrekt sätt.

Beslutet om förordnande till uppdraget ska vara motiverat i enlighet med 45 § i förvaltningslagen. Detta bidrar till att garantera att förfarandet för att utse en ordförande är transparent och jämlikt. Beslutsfattandet kräver noggranna förberedelser som kan kräva att personalen hörs.

13 b §. Uppgifterna för ordföranden för en sektion. Enligt 1 mom. leder ordföranden arbetet inom sektionen. Ordföranden ska särskilt sörja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom sektionen samt för arbetets resultat. Dessutom ska ordföranden se till att rättsprinciperna tillämpas och att lagen tolkas på ett enhetligt sätt i sektionens avgöranden.

Den föreslagna paragrafens 2 mom. innehåller en bestämmelse om att sektionernas ordförande följer överdomaren i ordningsföljden enligt tjänstear. Bestämmelsen bekräftar gällande praxis. Den äldsta tjänstgörande ordföranden för en sektion sköter överdomarens uppgifter om överdomaren är förhindrad.

14 §. Plenum. Paragrafen innehåller bestämmelser om sammansättningen av förvaltningsdomstolens plenum. Det föreslås att 1 mom. ändras så att förvaltningsdomstolens plenums sammansättning förutom överdomaren, de ordinarie förvaltningsrättsdomarna och en eventuell sakkunnigledamot endast består av sådana förvaltningsrättsdomare som utnämnts för en längre tid än ett år. Följaktligen kan endast förvaltningsrättsdomare som utnämnts för viss tid av högsta förvaltningsdomstolen delta i plenum.

15 §. Fulltaligt sektionssammanträde. Paragrafen innehåller bestämmelser om sammansättningen vid hela sektionens sammanträde och om sammanträdets beslutförhet. I propositionen föreslås det att de förstärkta sammanträdena ska ersättas med hela sektionens sammanträden.

Enligt 1 mom. i den föreslagna paragrafen deltar i hela sektionens sammanträde som ordförande överdomaren eller ordföranden för sektionen och som andra ledamöter de tjänstgörande förvaltningsrättsdomare som var ledamöter i sektionen när ärendet förordnades att behandlas vid hela sektionens sammanträde. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett rättskipningsärende, deltar denne på motsvarande sätt också när saken behandlas vid hela sektionens sammanträde. I fråga om ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ska de ledamöter delta i hela sektionens sammanträde som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och som var

förordnade att delta i avgörandet av ärendet i den normala sammansättningen.

Överdomaren beslutar om sitt eget deltagande i hela sektionens sammanträde. Om överdomaren inte deltar, är ordföranden för sektionen sammanträdet ordförande.

I 2 mom. finns bestämmelser om när hela sektionens sammanträde är beslutfört. Enligt momentet är hela sektionens sammanträde beslutfört med minst fem ledamöter. Om det i den sammansättning som avses i 1 mom. deltar färre än fem ledamöter, ska ärendet överföras till plenum.

16 §. Överföring av ett ärende till plenum eller fulltaligt sektionssammanträde. Ovan i 15 § föreslås det att man ska slopa de förstärkta sammanträdena vid förvaltningsdomstolarna och ersätta dem med hela sektionens sammanträden. Därför måste man också göra en teknisk ändring i 16 § 2 mom., enligt vilken överdomaren eller sektionens ordförande beslutar om hänskjutande av ett rättskipningsärende till hela sektionens sammanträde.

1.4 Tingsrättslagen

18 d och 18 e §. I paragraferna föreskrivs det om förfarandet vid förordnande till avdelningschef, återkallande av förordnandet, kompetenskrav för den som förordnas till uppdraget som avdelningschef samt avdelningschefens uppgifter. Till denna del kan man hänvisa till det som ovan nämns om ordförande för förvaltningsdomstolarnas sektioner.

1.5 Lagen om försäkringsdomstolen

8 och 14 §. Föredragande och Förvaltningsärenden. Enligt den gällande lagen finns vid försäkringsdomstolen ett förvaltnings-sammanträde som avgör sådana förvaltningsärenden och ekonomiska ärenden som räknas upp i en förordning. I förvaltnings-sammanträdet deltar överdomaren vid försäkringsdomstolen, lagmännen och de ordinarie försäkringsrättsdomarna.

Enligt 8 § i den gällande lagen om försäkringsdomstolen utnämns kanslichefen, assessorererna och försäkringsrättssekreterarna av försäkringsdomstolens förvaltnings-sammanträde. Överdomaren vid försäkringsdomsto-

len kan dock utnämna kanslichefen, assessorererna och försäkringsrättssekreterarna för en tid av längst två månader.

Enligt 8 § i förordningen om försäkringsdomstolen behandlar förvaltnings-sammanträdet lämnande av utlåtanden till domarförslagsnämnden i frågor som gäller tillsättning av domartjänster, ärenden som gäller utnäm-nande av domare för viss tid samt utnäm-nande av kanslichef, assessorer och försäkrings-rättssekreterare.

Det föreslås att lagen om utnämning av domare ändras så att försäkringsdomstolens utlåtande ges i en sammansättning med överdomaren och lagmännen vid försäkringsdomstolen. Den nämnda lagen ändras dessutom så att behörigheten att utnämna domare för viss tid också vid försäkringsdomstolen överförs i sin helhet på chefsdomaren, dvs. försäkringsdomstolens överdomare. Också i övrigt är avsikten att försäkringsdomstolens överdomare ska ha beslutanderätt i alla administrativa ärenden i försäkringsdomstolen. Försäkringsdomstolens förvaltnings-sammanträde ska sålunda slopas i försäkringsdomstolens sammansättning för beslutsfattande.

Det föreslås att 8 § 4 mom. ändras så att det är överdomaren vid försäkringsdomstolen som utnämner kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna.

I 14 § i lagen om försäkringsdomstolen föreskrivs det endast om att överdomaren ska avgöra administrativa ärenden. Överdomaren kan dock förordna att ett ärende som gäller lämnande av utlåtande i ett lagstiftningsärende eller väckande av en lagmotion ska behandlas och avgöras i plenum. I beslutsfattandet deltar då de läkarledamöter och ledamöter med uppdraget som bisyssla till vars ansvarsområde det ärende som behandlas hör.

Genom statsrådets förordning föreskrivs det om i vilka administrativa ärenden överdomaren kan överföra sin beslutanderätt på en annan tjänsteman.

1.6 Marknadsdomstolslagen

11 och 12 §. Plenum och Plenumets domförfhet. I 11 § i marknadsdomstolslagen föreskrivs det om marknadsdomstolens plenum och i 12 § om plenumets domförfhet. Det fö-

reslås att lagen om utnämning av domare ska ändras så att det också vid marknadsdomstolen är överdomaren som utnämner domare för viss tid om högst ett år. I enlighet med den allmänna riktlinjen föreslås det att överdomaren också ska ha befogenhet att besluta om alla andra administrativa ärenden i marknadsdomstolen. I enlighet med detta ska plenums befogenheter i fråga om administrativa ärenden slopas. Det föreslås att paragraferna justeras på grund av detta. I 11 § 3 mom. föreskrivs det dessutom att överdomaren kan besluta att ett ärende som gäller ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller väckande av en lagmotion ska avgöras i plenum.

15 a §. Förvaltningsärenden. Det föreslås att en ny 15 a § fogas till lagen. Enligt den ska överdomaren avgöra administrativa ärenden som hör till marknadsdomstolen. Be-

stämmelser om överdomarens rätt att överföra sin beslutanderätt i ett administrativt ärende på en annan tjänsteman utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

2 Ikraftträdande

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

3 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Med anledning av reformen ska de förordningar om domstolar som berörs bli justerade.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av lagen om utnämning av domare**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utnämning av domare (205/2000) 10 § 1 mom., 16 § 1 mom. samt 18 och 19 §,
av dem 10 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 1544/2001 och 133/2003 samt 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1183/2000 och 133/2003, som följer:

10 §

Domstolarnas utlåtanden

Domstolarna ger utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten och hovrättslagmännen samt om en hovrättslagman är förhindrad det hovrättsråd som är hans eller hennes ställföreträdare,

2) förvaltningsdomstolarna i en sammansättning med överdomaren samt ordförandena för sektionerna eller om förvaltningsdomstolen inte är uppdelad på sektioner av överdomaren efter att ha hört de ordinarie förvaltningsrättsdomarna,

3) försäkringsdomstolen i en sammansättning med överdomaren och lagmännen vid försäkringsdomstolen,

4) vid tingsrätterna lagmannen efter att ha hört ledningsgruppen vid tingsrätten eller, om tingsrätten inte har en ledningsgrupp, efter att ha hört de ordinarie tingsdomarna,

5) vid arbetsdomstolen presidenten,

6) vid marknadsdomstolen överdomaren efter att ha hört de ordinarie domarna vid marknadsdomstolen.

16 §

Ledigförklaring av ett uppdrag som domare för viss tid

Innan en domare utnämns för viss tid, ska domstolen förklara uppdraget ledigt att sökas

hos domstolen, om utnämningen gäller minst sex månader.

18 §

Utnämning av övriga domare för viss tid

Högsta domstolen utnämner för en längre tid än ett år på framställning av hovrättspresidenten domare till hovrätten samt på framställning av lagmannen vid en tingsrätt domare till tingsrätten och jordrättsingenjör till tingsrätten, om den är en jorddomstol, samt på framställning av arbetsdomstolens president domare till arbetsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för en längre tid än ett år på framställning av förvaltningsdomstolens överdomare domare till förvaltningsdomstolen, på framställning av marknadsdomstolens överdomare domare till marknadsdomstolen och på framställning av försäkringsdomstolens överdomare domare till försäkringsdomstolen.

Utnämningar till tjänsteförhållande för viss tid om högst ett år görs av

1) hovrättspresidenten när det gäller domare till hovrätten,

2) lagmannen vid tingsrätten när det gäller domare och jordrättsingenjör till tingsrätten,

3) förvaltningsdomstolens överdomare när det gäller domare till förvaltningsdomstolen,

4) marknadsdomstolens överdomare när det gäller domare till marknadsdomstolen,

5) försäkringsdomstolens överdomare när det gäller domare till försäkringsdomstolen,

6) arbetsdomstolens president när det gäller domare till arbetsdomstolen.

Innan en domare utnämns för viss tid enligt 2 mom. ska ledningsgruppen vid domstolen eller, om det inte finns en ledningsgrupp, domstolens ordinarie domare höras, om det inte är obehövt på grund av att domaren utnämns för endast en kort tid eller av annan orsak.

19 §

Domare för viss tid och deras bindningar

Domare för viss tid ska innan de utnämns och under den tid tjänsteförhållandet varar lämna de redogörelser som avses i 14 §, om utnämningen gäller en längre tid än ett år. Den som föreslås bli utnämnd för viss tid till ledamot vid högsta domstolen eller ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen ska dock alltid redogöra för sina bindningar.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 8 § i hovrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hovrättslagen (56/1994) 8 § 3 mom., sådant det lyder i lag 209/2000, som följer:

8 §

beslutfört när minst hälften av de ledamöter
som är i tjänst är närvarande.

I hovrättens plenum deltar presidenten,
hovrättslagmännen samt de ordinarie hov-
rättsråden och de hovrättsråd som utnämns
för viss tid som är längre än ett år. Plenum är

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 § 2 mom., 14 § 1 mom. samt 15 och 16 §, av dem 12 § 2 mom. sådant det lyder i lag 675/2006 och 14 § 1 mom. sådant det lyder i lag 211/2000, samt
fogas till lagen nya 13 a och 13 b § som följer:

12 §

Domförhet

 Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ska i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som ska avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter ska vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i 7 § tre lagfarna ledamöter. Ett ärende enligt vattenlagen och miljöskyddslagen kan avgöras i en utökad sammansättning, om ärendet på grund av sin särskilda natur eller omfattning kräver det. I sammansättningen ingår då utöver ordföranden ett behövligt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och lika många lagfarna ledamöter. Ordföranden ska alltid vara en lagfaren ledamot.

13 a §

Förordnande till ordförande för en sektion

Överdomaren förordnar en förvaltningsrättsdomare till uppdraget som ordförande för en sektion för högst tre år. Uppdraget ska förklaras ledigt att sökas av förvaltningsdomstolens ordinarie förvaltningsrättsdomare som utnämnts till sin tjänst innan ansökningstiden går ut. Den som förordnas till uppdraget ska ha de personliga egenskaper som uppdraget förutsätter samt ledarförmåga. Förordandet till ordförande för en sektion kan av vägande skäl återkallas.

13 b §

Uppgifterna för ordföranden för en sektion

Ordföranden för en sektion leder arbetet inom sektionen. Ordföranden ska särskilt sörja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom sektionen samt arbetets resultat. Ordföranden ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och att lagen tolkas på ett enhetligt sätt i sektionens avgöranden.

När överdomaren är förhindrad ska hans eller hennes uppgifter skötas av den tjänstgörande sektionsordförande som är den till tjänsteåren äldsta i uppdraget.

14 §

Plenum

I förvaltningsdomstolens plenum deltar överdomaren som ordförande samt de ordinarie förvaltningsrättsdomarna och de förvaltningsrättsdomare som utnämnts för viss tid som är längre än ett år. När en sakkunnig-ledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett rättskipningsärende, deltar ledamoten på motsvarande sätt också när ärendet behandlas i plenum.

15 §

Fulltaligt sektionssammanträde

I fulltaligt sektionssammanträde deltar som ordförande överdomaren eller ordföranden för sektionen och som andra ledamöter de tjänstgörande förvaltningsrättsdomare som var ledamöter av sektionen när ärendet hänskjöts till fulltaligt sektionssammanträde. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett rättskipningsärende, deltar ledamoten på motsvarande sätt också när ärendet behandlas vid fulltaligt sektionssammanträde. I fråga om ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen deltar i fullta-

ligt sektionssammanträde de ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och som hade förordnats att delta i avgörandet av ärendet i sektionen.

Fulltaligt sektionssammanträde är beslutfört med minst fem ledamöter. Om det i en sammansättning enligt 1 mom. finns mindre än fem ledamöter, ska ärendet hänskjutas till plenum.

16 §

Överföring av ett ärende till plenum eller fulltaligt sektionssammanträde

Ett rättskipningsärende som med tanke på enhetlig rättskipning eller annars är av principiell betydelse eller vidsträckt kan i sin helhet eller till vissa delar överföras till plenum eller fulltaligt sektionssammanträde.

Beslut om att överföra ett rättskipningsärende till plenum fattas av överdomaren och beslut om att överföra ett ärende till fulltaligt sektionssammanträde av överdomaren eller sektionens ordförande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ett förordnande till ordförande för en sektion som är i kraft vid lagens ikraftträdande gäller en viss tid dock högst till utgången av 2011.

4.

Lag**om ändring av tingsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till tingsrättslagen (581/1993) nya 18 d och 18 e § som följer:

18 d §

Lagmannen förordnar en tingsdomare till uppdraget som avdelningschef för högst tre år. Uppdraget ska förklaras ledigt att sökas av tingsrättens ordinarie tingsdomare som utnämnts till sin tjänst innan ansökningstiden går ut. Den som utnämns till uppdraget ska ha de personliga egenskaper som uppdraget förutsätter samt ledarförmåga.

Förordnandet till avdelningschef kan av vägande skäl återkallas.

18 e §

Avdelningschefen leder arbetet inom avdelningen. Avdelningschefen ska särskilt sør-

ja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom avdelningen samt arbetets resultat. Avdelningschefen ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i avdelningens avgöranden.

När lagmannen är förhindrad ska hans eller hennes uppgifter skötas av den tjänstgörande avdelningschef som är den till tjänsteåren äldsta i uppdraget.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ett förordnande till avdelningschef som är i kraft vid lagens ikraftträdande gäller en viss tid dock högst till utgången av 2011.

5.

Lag**om ändring av 8 och 14 § i lagen om försäkringsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) 8 § 4 mom. och 14 § som följer:

8 §

Föredragande

Kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna utnämns av överdomaren vid försäkringsdomstolen.

14 §

Förvaltningsärenden

Överdomaren avgör förvaltningsärenden som hör till försäkringsdomstolen.

Bestämmelser om överdomarens rätt att överföra i ett förvaltningsärende på en annan tjänsteman utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

När det är fråga om att lämna ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller ta initiativ till lagstiftning kan överdomaren bestämma att saken ska behandlas och avgöras i plenum. I fråga om sammansättningen i plenum gäller i dessa fall vad som föreskrivs i 13 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen (1527/2001) 11 och 12 §, sådana de lyder i lag 323/2010,
samt
fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

11 §

Plenum

I marknadsdomstolen hålls plenum för behandling av rättskipningsärenden.

För att säkerställa enhetlig rättskipning kan överdomaren överföra ett rättskipningsärende till plenum, om ärendet kan vara av principiell betydelse med tanke på tillämpning av lag.

När det är fråga om att lämna ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller ta initiativ till lagstiftning kan överdomaren bestämma att saken ska behandlas och avgöras i plenum.

12 §

Plenumets domförhet

Marknadsdomstolen är domför i plenum i en sammansättning där överdomaren är ordförande och minst hälften av marknadsdomstolens lagfarna ledamöter deltar i behandlingen.

Om ett ärende som överförts till rättskipningsplenum till sin juridiska natur är sådant

att en sakkunnigledamot med uppdraget som bisyssla ska delta i behandlingen, ska utöver de lagfarna ledamöterna i plenumet delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av ärendet deltar i behandlingen i plenum. Överdomaren förordnar de övriga sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla som deltar i behandlingen av ärendet. Överdomaren förordnar också de sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla som deltar i behandlingen av ett lagstiftningsärende.

3 kap.

Behandlingen av ärenden

15 a §

Förvaltningsärenden

Överdomaren avgör de förvaltningsärenden som hör till marknadsdomstolen.

Bestämmelser om överdomarens rätt att överföra ett förvaltningsärende på en annan

tjänsteman utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 3 december 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister Astrid Thors

*Bilaga
Parallelltexter*

1.

Lag

om ändring av lagen om utnämning av domare

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utnämning av domare (205/2000) 10 § 1 mom., 16 § 1 mom. samt 18 och 19 §,
av dem 10 § 1 mom. sådant det lyder i lagarna 1544/2001 och 133/2003 samt 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1183/2000 och 133/2003, som följer:

Gällande lydelse

10 §

Domstolarnas utlåtanden

Domstolarna avger utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten, hovrättslagmännen och två ledamöter utsedda av plenum för ett år i sänder,

2) vid en förvaltningsdomstol av ledningsgruppen,

3) försäkringsdomstolen i den sammansättning som anges i 14 § 1 mom. lagen om försäkringsdomstolen

4) vid en tingsrätt lagmannen efter att ha hört tingsdomarna eller ledningsgruppen vid tingsrätten,

5) vid arbetsdomstolen av presidenten,

6) vid marknadsdomstolen av ledningsgruppen.

Föreslagen lydelse

10 §

Domstolarnas utlåtanden

Domstolarna *ger* utlåtande i frågor som gäller tillsättning av domartjänster enligt följande:

1) hovrätterna i en sammansättning med presidenten *och hovrättslagmännen samt om en hovrättslagman är förhindrad det hovrättsråd som är hans eller hennes ställföreträdare,*

2) *förvaltningsdomstolarna i en sammansättning med överdomaren samt ordförandena för sektionerna eller om förvaltningsdomstolen inte är uppdelad på sektioner av överdomaren efter att ha hört de ordinarie förvaltningsrättsdomarna,*

3) försäkringsdomstolen i en sammansättning *med överdomaren och lagmännen vid försäkringsdomstolen,*

4) *vid tingsrätterna lagmannen efter att ha hört ledningsgruppen vid tingsrätten eller, om tingsrätten inte har en ledningsgrupp, efter att ha hört de ordinarie tingsdomarna,*

5) vid arbetsdomstolen presidenten,

6) vid marknadsdomstolen *överdomaren efter att ha hört de ordinarie domarna vid marknadsdomstolen.*

16 §

Ledigförklaring av ett uppdrag som domare för viss tid

Innan en domare utnämns för viss tid, skall domstolen förklara uppdraget ledigt att sökas hos domstolen, om utnämningen gäller ett år eller längre tid.

16 §

Ledigförklaring av ett uppdrag som domare för viss tid

Innan en domare utnämns för viss tid, ska domstolen förklara uppdraget ledigt att sökas hos domstolen, om utnämningen gäller *minst sex månader*.

18 §

Utnämning av övriga domare för viss tid

Högsta domstolen utnämner för ett år eller längre tid på framställning av en hovrätt domare till hovrätten samt på framställning av lagmannen vid en tingsrätt domare till tingsrätten och jordrättsingenjör till tingsrätten, om den är en jorrdomstol.

För en kortare tid än ett år utnämner

1) hovrättspresidenterna domare till hovrätterna för en tid av längst två månader samt hovrätterna för en längre tid än två månader,

2) lagmännen vid tingsrätterna domare och jordrättsingenjörer till tingsrätterna.

Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för ett år eller längre tid på framställning av en förvaltningsdomstol domare till förvaltningsdomstolen, på framställning av marknadsdomstolen domare till marknadsdomstolen och på framställning av försäkringsdomstolen domare till försäkringsdomstolen.

Förvaltningsdomstolens överdomare utnämner domare till förvaltningsdomstolen för en tid av högst två månader och förvaltningsdomstolen för en längre tid än två månader. Marknadsdomstolens överdomare utnämner

18 §

Utnämning av övriga domare för viss tid

Högsta domstolen utnämner för en längre tid än ett år på framställning av hovrättspresidenten domare till hovrätten samt på framställning av lagmannen vid en tingsrätt domare till tingsrätten och jordrättsingenjör till tingsrätten, om den är en jorrdomstol, samt på framställning av arbetsdomstolens president domare till arbetsdomstolen. Högsta förvaltningsdomstolen utnämner för en längre tid än ett år på framställning av förvaltningsdomstolens överdomare domare till förvaltningsdomstolen, på framställning av marknadsdomstolens överdomare domare till marknadsdomstolen och på framställning av försäkringsdomstolens överdomare domare till försäkringsdomstolen.

Utnämningar till tjänsteförhållande för viss tid om högst ett år görs av

1) hovrättspresidenten när det gäller domare till hovrätten,

2) lagmannen vid tingsrätten när det gäller domare och jordrättsingenjör till tingsrätten,

3) förvaltningsdomstolens överdomare när det gäller domare till förvaltningsdomstolen,

4) marknadsdomstolens överdomare när det gäller domare till marknadsdomstolen,

5) försäkringsdomstolens överdomare när det gäller domare till försäkringsdomstolen,

6) arbetsdomstolens president när det gäller domare till arbetsdomstolen.

Innan en domare utnämns för viss tid enligt 2 mom. ska ledningsgruppen vid domstolen eller, om det inte finns en ledningsgrupp, domstolens ordinarie domare höras, om det

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

domare till marknadsdomstolen för högst två månader och marknadsdomstolen för en längre tid än två månader. Försäkringsdomstolens överdomare utnämner domare till försäkringsdomstolen för högst två månader och försäkringsdomstolen för en längre tid än två månader.

I andra fall än de ovan nämnda utnämns domare för viss tid av respektive domstol.

inte är obehövt på grund av att domaren utnämns för endast en kort tid eller av annan orsak.

19 §

Domare för viss tid och deras bindningar

Domare för viss tid skall innan de utnämns och under den tid tjänsteförhållandet varar lämna de redogörelser som avses i 14 §, om utnämningen gäller ett år eller längre tid. De som föreslås bli utnämnda till ledamot vid högsta domstolen eller ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen för viss tid skall dock alltid redogöra för sina bindningar.

19 §

Domare för viss tid och deras bindningar

Domare för viss tid ska innan de utnämns och under den tid tjänsteförhållandet varar lämna de redogörelser som avses i 14 §, om utnämningen gäller *en längre tid än ett år*. *Den som föreslås bli utnämnd för viss tid till ledamot vid högsta domstolen eller ledamot vid högsta förvaltningsdomstolen ska dock alltid redogöra för sina bindningar.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 8 § i hovrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hovrättslagen (56/1994) 8 § 3 mom., sådant det lyder i lag 209/2000, som följer:

Gällande lydelse

8 §

I hovrättens plenum deltar presidenten, hovrättslagmännen, hovrättsråden och de domare som utnämnts för ett år eller längre tid. Plenum är beslutfört när minst hälften av de ledamöter som är i tjänst är närvarande.

Föreslagen lydelse

8 §

I hovrättens plenum deltar presidenten, hovrättslagmännen *samt de ordinarie hovrättsråden och de hovrättsråd som utnämnts för viss tid som är längre än ett år*. Plenum är beslutfört när minst hälften av de ledamöter som är i tjänst är närvarande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av lagen om förvaltningsdomstolarna**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förvaltningsdomstolarna (430/1999) 12 § 2 mom., 14 § 1 mom., samt 15 och 16 §, av dem 12 § 2 mom. sådant det lyder i lag 675/2006 och 14 § 1 mom. sådant det lyder i lag 211/2000, samt
fogas till lagen nya 13 a och 13 b § som följer:

Gällande lydelse

12 §

*Domförhet**Föreslagen lydelse*

12 §

Domförhet

Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen skall i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som skall avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter skall vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i 7 § tre lagfarna ledamöter. Ordföranden skall alltid vara en lagfaren ledamot.

Vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ska i sammansättningen med tre ledamöter ingå två lagfarna ledamöter och en ledamot som är förtrogen med det naturvetenskapliga eller tekniska området och vid behandlingen av ärenden som avses i 7 § två lagfarna ledamöter och en sakkunnigledamot. Om en fråga som ska avgöras i ett ärende på grund av sin natur kräver det, kan förvaltningsdomstolen avgöra ärendet även i en sammansättning med fyra ledamöter. I en sammansättning med fyra ledamöter ska vid behandlingen av ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen ingå minst två lagfarna ledamöter och i ärenden som avses i 7 § tre lagfarna ledamöter. *Ett ärende enligt vattenlagen och miljöskyddslagen kan avgöras i en utökad sammansättning, om ärendet på grund av sin särskilda natur eller omfattning kräver det. I sammansättningen ingår då utöver ordföranden ett behövligt antal ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området som ärendets natur förutsätter och lika många lagfarna ledamöter.* Ordföranden ska alltid vara en lagfaren ledamot.

13 a §

Förordnande till ordförande för en sektion
(ny)

13 a §

Förordnande till ordförande för en sektion
Överdomaren förordnar en förvaltningsrättsdomare till uppdraget som ordförande för en sektion för högst tre år. Uppdraget ska förklaras ledigt att sökas av förvaltningsdomstolens ordinarie förvaltningsrättsdomare som utnämnts till sin tjänst innan ansökningstiden går ut. Den som förordnas till uppdraget ska ha de personliga egenskaper som uppdraget förutsätter samt ledarförmåga.
Förordandet till ordförande för en sektion kan av vägande skäl återkallas.

13 b §

Uppgifter för ordföranden för en sektion
(ny)

13 b §

Uppgifter för ordföranden för en sektion
Ordföranden för en sektion leder arbetet inom sektionen. Ordföranden ska särskilt sörja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom sektionen samt arbetets resultat. Ordföranden ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och att lagen tolkas på ett enhetligt sätt i sektionens avgöranden.
När överdomaren är förhindrad ska hans eller hennes uppgifter skötas av den tjänstgörande sektionsordförande som är den till tjänsteåren äldsta i uppdraget.

14 §

Plenum

I förvaltningsdomstolens plenum deltar överdomaren som ordförande samt de ordinarie förvaltningsrättsdomarna och de förvaltningsrättsdomare som utnämnts för ett år eller längre tid. När en sakkunnigledamot enligt lag skall delta i behandlingen av ett lagskipningsärende, deltar ledamoten på motsvarande sätt också när saken behandlas i plenum.

14 §

Plenum

I förvaltningsdomstolens plenum deltar överdomaren som ordförande samt de ordinarie förvaltningsrättsdomare och de förvaltningsrättsdomare som utnämnts för viss tid som är längre än ett år. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett rättskipningsärende, deltar ledamoten på motsvarande sätt också när ärendet behandlas i plenum.

15 §

Förstärkt sammanträde

Förvaltningsdomstolen kan hålla förstärkt sammanträde, som är domfört med minst fem ledamöter. När en sakkunnigledamot enligt lag skall delta i behandlingen av ett lagskipningsärende, deltar denne på motsvarande sätt också när saken behandlas vid förstärkt sammanträde.

Närmare bestämmelser om sammansättningen vid förstärkt sammanträde ges i arbetsordningen.

15 §

Fulltaligt sektionssammanträde

I fulltaligt sektionssammanträde deltar som ordförande överdomaren eller ordföranden för sektionen och som andra ledamöter de tjänstgörande förvaltningsrättsdomare som var ledamöter av sektionen när ärendet hänskjöts till fulltaligt sektionssammanträde. När en sakkunnigledamot enligt lag ska delta i behandlingen av ett rättskipningsärende, deltar ledamoten på motsvarande sätt också när ärendet behandlas vid fulltaligt sektionens sammanträde. I fråga om ärenden enligt vattenlagen och miljöskyddslagen deltar i fulltaligt sektionssammanträde de ledamöter som är förtrogna med det naturvetenskapliga eller tekniska området och som hade förordnats att delta i avgörandet av ärendet i sektionen. Fulltaligt sektionssammanträde är beslutfört med minst fem ledamöter. Om det i en sammansättning enligt i 1 mom. finns mindre än fem ledamöter, ska ärendet hänskjutas till plenum.

16 §

Behandling av lagskipningsärenden i plenum eller vid förstärkt sammanträde

För att säkerställa enhetlig lagskipning kan överdomaren överföra ett lagskipningsärende till plenum på det sätt som bestäms genom förordning.

Överdomaren eller ordföranden för en sektion kan för att säkerställa enhetlig lagskipning eller av någon annan grundad anledning överföra ett lagskipningsärende till förstärkt sammanträde på det sätt som bestäms i arbetsordningen.

16 §

Överföring av ett ärende till plenum eller fulltaligt sektionssammanträde

Ett rättskipningsärende som med tanke på enhetlig rättskipning eller annars är av principiell betydelse eller vidsträckt kan i sin helhet eller till vissa delar överföras till plenum eller fulltaligt sektionssammanträde.

Beslut om att överföra ett rättskipningsärende till plenum fattas av överdomaren och beslut om att överföra ett ärende till fulltaligt sektionssammanträde av överdomaren eller sektionens ordförande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ett förordnande till ordförande för en sektion som är i kraft vid lagens ikraftträdande gäller en viss tid dock högst till utgången av 2011.

4.

Lag**om ändring av tingsrättslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till tingsrättslagen (581/1993) nya 18 d och 18 e § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

(ny)

18 d §

Lagmannen förordnar en tingsdomare till uppdraget som avdelningschef för högst tre år. Uppdraget ska förklaras ledigt att sökas av tingsrättens ordinarie tingsdomare som utnämnts till sin tjänst innan ansökningstiden går ut. Den som utnämns till uppdraget ska ha de personliga egenskaper som uppdraget förutsätter samt ledarförmåga.

*Förordandet till avdelningschef kan av vä-
gande skäl återkallas.*

(ny)

18 e §

Avdelningschefen leder arbetet inom avdelningen. Avdelningschefen ska särskilt sörja för den allmänna planeringen och organiseringen av arbetet inom avdelningen samt arbetets resultat. Avdelningschefen ska övervaka att rättsprinciperna tillämpas och lagen tolkas på ett enhetligt sätt i avdelningens avgöranden.

*När lagmannen är förhindrad ska hans eller hennes uppgifter skötas av den tjänstgörande avdelningschef som är den till tjänste-
åren äldsta i uppdraget.*

Denna lag träder i kraft den 20 .

Ett förordnande till avdelningschef som är i kraft vid lagens ikraftträdande gäller en viss tid dock högst till utgången av 2011.

5.

Lag**om ändring av 8 och 14 § i lagen om försäkringsdomstolen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försäkringsdomstolen (132/2003) 8 § 4 mom. och 14 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

8 §

Föredragande

Föredragande

Kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna utnämns av försäkringsdomstolens förvaltningssammanträde. Överdomaren vid försäkringsdomstolen kan dock utnämna kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna för en tid av längst två månader.

Kanslichefen, assessorerna och försäkringsrättssekreterarna utnämns av överdomaren vid försäkringsdomstolen.

14 §

14 §

Förvaltningssammanträde

Förvaltningsärenden

Genom förordning av statsrådet bestäms om vilka förvaltningsärenden och ekonomiska ärenden som skall behandlas vid försäkringsdomstolens sammanträde. Vid behandlingen av dessa ärenden är överdomaren ordförande för försäkringsdomstolen och övriga ledamöter är de ordinarie lagmännen och försäkringsrättsdomarna, av vilka minst fyra skall vara närvarande.

Överdomaren avgör förvaltningsärenden som hör till försäkringsdomstolen.

Bestämmelser om överdomarens rätt att överföra ett förvaltningsärende på en annan tjänsteman utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Andra förvaltningsärenden och ekonomiska ärenden än de som behandlas vid försäkringsdomstolens sammanträde avgörs av överdomaren.

När det är fråga om att lämna ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller ta initiativ till lagstiftning kan överdomaren bestämma att saken ska behandlas och avgöras i plenum. För plenumets sammansättning gäller i dessa fall vad som föreskrivs i 13 § 2 mom.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen (1527/2001) 11 och 12 §, sådana de lyder i lag 323/2010,
samt
fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

Gällande lydelse

11 §

Plenum

I marknadsdomstolen hålls plenum för behandling av rättskipningsärenden och förvaltningsärenden.

För att säkerställa en enhetlig rättskipning kan överdomaren eller dennes ställföreträdare överföra ett rättskipningsärende till plenum, om ärendet kan vara av principiell betydelse med tanke på tillämpning av lag.

Bestämmelser om behandling av förvaltningsärenden i plenum utfärdas genom förordning av justieministeriet.

12 §

Plenumets domförhet

Marknadsdomstolen är för behandling av förvaltningsärenden och rättskipningsärenden domför i plenum i en sammansättning där överdomaren eller dennes ställföreträdare är ordförande och minst hälften av marknadsdomstolens lagfarna ledamöter deltar i behandlingen.

Om ett ärende som överförts till rättskipningsplenum till sin juridiska natur är sådant att en sakkunnigledamot med uppdraget som bisyssla ska delta i behandlingen, ska det i plenumet utöver de lagfarna ledamöterna delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av ärendet deltar i behandlingen i plenum. Överdomaren eller dennes ställföreträdare förordnar i övrigt de

Föreslagen lydelse

11 §

Plenum

I marknadsdomstolen hålls plenum för behandling av rättskipningsärenden.

För att säkerställa enhetlig rättskipning kan överdomaren överföra ett rättskipningsärende till plenum, om ärendet kan vara av principiell betydelse med tanke på tillämpning av lag.

När det är fråga om att lämna ett utlåtande i ett lagstiftningsärende eller ta initiativ till lagstiftning kan överdomaren bestämma att saken ska behandlas och avgöras i plenum.

12 §

Plenumets domförhet

Marknadsdomstolen är domför i plenum i en sammansättning där överdomaren är ordförande och minst hälften av marknadsdomstolens lagfarna ledamöter deltar i behandlingen.

Om ett ärende som överförts till rättskipningsplenum till sin juridiska natur är sådant att en sakkunnigledamot med uppdraget som bisyssla ska delta i behandlingen, ska utöver de lagfarna ledamöterna i plenumet delta minst en och högst tre sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla. De ledamöter och sakkunnigledamöter som har deltagit i den tidigare behandlingen av ärendet deltar i behandlingen i plenum. Överdomaren förordnar de övriga sakkunnigledamöter med

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla som deltar i behandlingen av ärendet.

uppdraget som bisyssla som deltar i behandlingen av ärendet. Överdomaren förordnar också de sakkunnigledamöter med uppdraget som bisyssla som deltar i behandlingen av ett lagstiftningsärende.

3 kap.

3 kap.

Behandling av ärenden

Behandlingen av ärenden

15 a §

15 a §

Förvaltningsärenden

Förvaltningsärenden

(ny)

Överdomaren avgör de förvaltningsärenden som hör till marknadsdomstolen.

Bestämmelser om överdomarens rätt att överföra ett förvaltningsärende på en annan tjänsteman utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Denna lag träder i kraft den 20 .